

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ID 16922
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії: Котовська Юлія Олександрівна, 1996 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2018 році Національний університет «Острозька академія» за спеціальністю: 053 Психологія. Працює: навчання в аспірантурі Національного університету «Острозька академія».

Виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Психологія».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного університету «Острозька академія» Міністерства освіти та науки України, м. Острог від 04 серпня 2026 р. № 96,

у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Августюк Марії Миколаївни, доктора психологічних наук, доцента, професора кафедри міжнародних відносин Національного університету «Острозька академія».

Рецензентів – Каламаж Руслани Володимирівни, доктора психологічних наук, професора, проректора з навчально-виховної роботи Національного університету «Острозька академія».
Гандзілевської Галини Борисівни, доктора психологічних наук, професора, професора кафедри психології Національного університету «Острозька академія».

Офіційних опонентів – Потапчука Євгена Михайловича, доктора психологічних наук, професора, професора кафедри педагогіки та психології Хмельницького національного університету.
Коструби Наталії Сергіївни, доктора психологічних наук, доцента, професора кафедри загальної та клінічної психології Волинського національного університету імені Лесі Українки.

на засіданні 11 вересня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки Котовській Юлії Олександрівні, на підставі публічного захисту дисертації «Психологічні особливості посттравматичного зростання студентської молоді» за спеціальністю 053 Психологія.

Дисертацію виконано у Національному університеті «Острозька академія» Міністерства освіти та науки України, м. Острог.

Науковий керівник: Матласевич Оксана Володимирівна, доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри психології Національного університету «Острозька академія».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація виконана державною мовою. Робота містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, що мають істотне значення для розвитку у галузі психологічних наук, а саме:

вперше:

- на основі моніторингового дослідження (2022–2025 рр.) встановлено нелінійні траєкторії посттравматичного зростання студентської молоді (фази адаптивного розмежування, інтенсивної мобілізації, прихованої напруги та кумулятивної вразливості); визначено психологічні механізми та часову конфігурацію психологічних предикторів посттравматичного зростання студентської молоді; виявлено та обґрунтовано феномен надмірного метакогнітивного навантаження, як перешкоди ПТЗ студентської молоді; емпірично обґрунтовано роль соціально-контекстуальної експозиції до війни як передумови для посттравматичного зростання студентської молоді; розроблено інтегративну структурно-функціональну модель посттравматичного зростання студентської молоді, яка описує цей процес на контекстуальному, регулятивному, процесуальному та індивідуальному рівнях; емпірично виділено та схарактеризовано профілі ПТЗ студентської молоді («екзистенційно-заблокований», «гіперкомпенсаторний» та «збалансований»);
- уточнено та доповнено психологічний зміст поняття посттравматичного зростання студентської молоді як складного динамічного процесу, інтенсивність якого зумовлюється не лише мірою травматизації, а й специфічною конфігурацією психологічних механізмів опрацювання травматичного досвіду та особистісних ресурсів; концептуальне розмежування поняття посттравматичного зростання та суміжних феноменів (резилієнтність, психологічний імунітет, процвітання, життєстійкість, копінг-стратегії, післякризова трансформація) ;
- набули подальшого розвитку наукові уявлення про механізми посттравматичної трансформації особистості в умовах тривалого воєнного конфлікту, зв'язок «наростаючої дорослості» студентської молоді та потенціалу ПТЗ, напрями і способи фасилітації ПТЗ студентської молоді в умовах ЗВО.

За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

Здобувачка опублікувала 5 наукових статей, серед яких 1 опубліковано у виданнях індексованих в наукометричних базах та 4 у фахових виданнях.

Зараховані статті за темою дисертації згідно вимог пунктів 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року містять обґрунтування отриманих наукових результатів відповідно до мети статті (поставленого завдання) та висновків. Всі наукові праці опубліковано в різних випусках (номерах) наукових видань та мають активний ідентифікатор DOI (Digital Object Identifier):

1. Котовська Ю. О. Аналіз співвідношення поняття «посттравматичне зростання» та суміжних із ним понять. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, 2023. № 16. С. 44–52. DOI: 10.25264/2415-7384-2023-16-44-52
2. Matlasevych, O., Balashov, E., & Kotovska, Y. (2023). Emotive and metacognitive processes in post-traumatic growth of University students. *East European Journal of Psycholinguistics*, 10(2), 91-110 DOI: 10.29038/eejpl.2023.10.2.mat

3. Котовська Ю. О., Матласевич О.В. Особливості посттравматичного зростання студентської молоді. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2024. Випуск 21. С.154-164 DOI <https://doi.org/10.30970/PS.2024.21.19>

4. Котовська Ю. О. Особливості переживання травматичних подій та посттравматичне зростання у студентів: результати емпіричного дослідження. *«Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»*: науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, червень 2025. № 18. С. 43-50. DOI: 10.25264/2415-7384-2025-18-43-50

5. Котовська Ю. О., Матласевич О. В. Ресурсні та метакогнітивні предиктори посттравматичного зростання особистості студентів в умовах війни. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : серія «Психологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2025. № 19. С. 71–80. DOI: 10.25264/2415-7384-2025-19-71-80

У дискусії взяли участь голова ради (Августюк М. М.) рецензенти (Каламаж Р. В., Гандзілевська Г. Б.), офіційні опоненти (Потапчук Є. М., Коструба Н. С.) та висловили зауваження:

1. У дисертації на основі поетапної стратегії моніторингу показників посттравматичного зростання, емоційно-регулятивної та ціннісно-сислової сфер студентської молоді виокремлено чотири послідовні фази функціонування психіки: фазу адаптивного розмежування, фазу інтенсивної мобілізації, фазу прихованої напруги та фазу кумулятивної вразливості. У науковій новизні зазначено, що ці фази відображають нелінійні траєкторії посттравматичного зростання студентської молоді. Водночас, на нашу думку, недостатньо обґрунтованими залишаються методологічні засади виокремлення зазначених фаз та критерії їх диференціації. Крім того, у зв'язку з цим, потребує також уточнення концептуального статусу посттравматичного зростання - чи розглядається воно як процес, чи як певний психологічний результат або як поєднання процесуальних і результативних характеристик.

2. Оскільки теоретико-методологічною основою дослідження визначено концепцію посттравматичного зростання Р. Тедескі та Л. Калхуна, у межах якої цей феномен операціоналізовано через зміни за трьома основними напрямками — у життєвій філософії, ставленні до себе та ставленні до інших, — то, на нашу думку, недостатньо розкритою і проаналізованою видається ціннісно-сислова сфера студентської молоді. У дисертації основну увагу переважно зосереджено на метакогнітивних та емоційно-регулятивних характеристиках, тоді як змістові трансформації цінностей, життєвих смислів, переконань і світоглядних орієнтацій, які є важливими для розуміння посттравматичного зростання, висвітлено меншою мірою.

3. У теоретичному розділі дисертації, зокрема з посиланням на праці М. Августюк та інших дослідників, румінацію диференційовано на усвідомлену та нав'язливу. Водночас, недостатньо розкритим залишається питання психологічних умов і механізмів переходу усвідомленої румінації в нав'язливу, руйнівну форму, а також можливості зворотної трансформації нав'язливої румінації в усвідомлену. Потребують уточнення також критерії, за якими в межах запропонованого підходу розмежовуються зазначені форми румінації.

4. Дисертанткою розроблено інтегративну структурно-функціональну модель посттравматичного зростання студентської молоді, представлену на с.180-183, у якій виокремлено контекстний, регулятивний, процесуальний та результативно-типологічний рівні. Модель є змістовною й охоплює передумови, психологічні механізми та предиктори посттравматичного зростання, однак окремі положення щодо її структури та функціонування

потребують додаткового уточнення. Зокрема, недостатньо чітко розмежовано зміст понять «рівень», «передумова», «психологічний механізм» і «предиктор». Крім того, потребує конкретизації характер взаємозв'язків між метакогнітивними переконаннями, емоційною гнучкістю, копінг-механізмами та ресурсними каналами. У зв'язку з цим функціональні характеристики моделі та її пояснювальний статус - описовий, прогностичний чи причинно-динамічний - потребують більш чіткого обґрунтування.

5. Розглядаючи у теоретичному розділі дисертації метакогнітивні механізми переробки травматичного досвіду, здобувачка здійснює ґрунтовний аналіз витоків виникнення навмисної та нав'язливої румінації (с. 80-83). Водночас теоретичний аналіз значно виграв би, якби авторка додатково приділила увагу теорії звички та цілей (Habit-Goal Framework), а також теорії іронічних процесів (Ironic Process Theory), що дозволило б ще глибше обґрунтувати первинні чинники формування автоматичних нав'язливих думок в умовах раптової воєнної загрози та підсилити інтерпретацію отриманих емпіричних даних стосовно підтримуючої ролі відсутності страху перед власними думками у збалансованому профілі ПТЗ студентів (с.183).

6. У підрозділах 2.3. та 2.4. здобувачка виокремлює емпірично виявлені траєкторії змін ПТЗ та ПТСР (фази «адаптивного розмежування», «інтенсивної мобілізації», «прихованої напруги» та «кумулятивної вразливості»). Погоджуючись із виявленою динамікою, вважаємо за доцільне переконливіше висвітлити, чи розглядає авторка фазу «прихованої напруги» як проміжний етап латентного виснаження після інтенсивної мобілізації, що логічно веде до кумулятивної вразливості, чи як потенційний самостійний етап акумуляції, перерозподілу та «кристалізації» ресурсів для подальшого зростання. Більш чітко розмежування цих аспектів дозволило б глибше зрозуміти специфіку функціонування психіки студентів.

7. У підрозділі 3.4 (с. 188) представлено ґрунтовні науково-практичні рекомендації щодо фасилітації ПТЗ у закладах вищої освіти (зокрема через концепцію травмоутливого освітнього простору). Водночас, практична цінність розробленої системи додатково зросла б, якби авторка запропонувала прикладні алгоритми їх інтеграції спеціально для тих ЗВО, які функціонують в умовах обмеженого кадрового ресурсу психологічних служб.

8. Певне зауваження стосується назви третього розділу дисертації («Предиктори посттравматичного зростання студентської молоді (за результатами експлораторного модуля)»). З огляду на його зміст, де представлено комплексний аналіз регулятивних та контекстуальних чинників, а також рекомендації щодо фасилітації посттравматичного зростання більш точною видається назва «Предиктори посттравматичного зростання студентської молоді». Водночас уточнення щодо експлораторного модуля є цілком доцільним у назві підрозділу 3.1 («Метакогнітивні та особистісні ресурси як предиктори посттравматичного зростання: експлораторний модуль дослідження»), де безпосередньо висвітлено результати цього етапу. Вилучення зазначеної фрази з назви всього розділу дозволило б уникнути тавтологічного повторення у змісті дисертації та більш чітко окреслити його загальну концептуальну спрямованість.

9. При розгляді предикторів посттравматичного зростання студентської молоді слід було більше уваги приділити гендерному аспекту. Зі змісту роботи не зовсім зрозуміло, чи існують суттєві гендерні відмінності у домінуванні тих чи інших ресурсних каналів (за моделлю BASIC Ph), тому з'ясування цього питання додатково збагатило б емпіричну частину роботи.

10. Заслуговує на підтримку прагнення дисертантки приділити увагу розробці практичних рекомендацій щодо фасилітації ПТЗ (підрозділ 3.4). Проте вони орієнтовані переважно на мікросоціальний рівень (робота психолога чи тьютора). Цінність дисертаційної роботи

- значно зросла б, якби авторка запропонувала конкретні кроки і для макросоціального рівня – зокрема, для адміністрацій ЗВО щодо інституційної підтримки травмочутливого середовища.
11. На нашу думку, задля більш чіткого розуміння соціально контекстуальної експозиції до війни (наявність близьких родичів на фронті) здобувачці слід було б розширити компаративістику та звернути увагу на чинник регіонального проживання студентської молоді (наприклад, провести порівняльний аналіз студентів з переміщених ЗВО та закладів з відносно безпечніших регіонів України). Врахування цього контекстуального чинника могло б додатково збагатити розроблену факторну модель.
12. Зі змісту дисертаційного дослідження не зовсім зрозуміло, чому розроблена здобувачкою авторська модель у змісті дисертації та безпосередньо у назві й тексті підрозділу 3.3 подана як «структурно-функціональна модель посттравматичного зростання студентської молоді», тоді як у вступі, висновках до третього розділу, у загальних висновках та в анотації роботи вона вже прописана як «інтегративна структурно-функціональна модель».
13. Незважаючи на достатньо презентабельну характеристику у основному тексті дисертації виділених типологічних профілів посттравматичного зростання, авторці слід було б більш розгорнуто подати характеристику «гіперкомпенсаторного» профілю (як найбільш вразливого до виснаження) і у загальних висновках роботи.
14. Характеризуючи багатовимірну природу посттравматичного зростання (зокрема у контексті класичного підходу Р. Тедескі та Л. Калхуна), здобувачка детально аналізує загальний індекс посттравматичного зростання студентської молоді та його регулятивні чинники. Водночас робота отримала б додаткову наукову цінність за умови висвітлення специфічних доменів ПТЗ, які є найбільш ресурсними для студентів у нинішніх умовах війни в Україні.
15. Обґрунтовуючи виокремлені профілі трансформації травматичного досвіду (збалансований, гіперкомпенсаторний, екзистенційно-заблокований), дисертантка достатньо багато їх характеризує. Разом з тим, на нашу думку, варто було б більш детально уточнити чи розглядаються ці профілі як відносно стабільні (стійкі) утворення, чи можливий динамічний перехід студентів з одного профілю в інший під впливом фасилітативних втручань.
16. Аналізуючи емпіричну базу дослідження, варто зауважити, що робота збільшила свою наукову цінність, якби у процедурі формування вибірки на різних часових зрізах вдалося забезпечити більшу міжгрупову рівномірність (пропорційність) респондентів за окремими демографічними та соціально-контекстуальними параметрами (зокрема за статтю, курсами навчання чи ступенем воєнної експозиції).
17. Презентуючи у підрозділі 3.3 (с. 184) структурно-функціональну модель та характеристики виділених профілів посттравматичного зростання (зокрема, с.181-183), здобувачка слушно відносить гіперкомпенсаторний тип до зони психологічної вразливості через ризик виснаження. Вважаємо, що перспективним напрямом для подальших наукових розвідок авторки може стати лонгітюдне дослідження часових меж цього явища – тобто визначення того, на якому саме етапі гіперкомпенсація втрачає свою адаптивну функцію і потребує кризового втручання

Результати відкритого голосування:

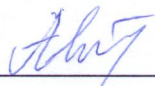
«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Котовській Юлії Олександрівні ступінь доктора філософії з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 – Психологія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

(підпис)

Марія АВГУСТЮК

ПІДПИС
ПІДТВЕРДЖУЮ
НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ
КАДРІВ НАУ "ОА"

